

Motion till riksdagen 2021/22:4157

av **Hans Wallmark m.fl. (M)**

Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2022 inom utgiftsområde 7 Internationellt bistånd enligt förslaget i tabell 1 i motionen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kostnaderna för biståndet måste utvärderas mot förväntade resultat och vägas mot andra akuta behov i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det traditionella utvecklingsbiståndet bör präglas av en vision om att det en dag ska kunna upphöra och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utbetalningsmålet om 1 procent av Sveriges BNI bör övergå till en fyraårig biståndsram och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda en reform av Sida i syfte att dimensionera och organisera myndigheten givet övergången till fyraåriga biståndsramar och de prioriteringar vi pekar ut och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett mer fokuserat bistånd och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbeta efter principerna ”mer för mer” och ”mindre för mindre” där mottagarländer prioriteras utifrån framgångsrikt reformarbete vad gäller demokrati och antikorrruption, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att humanitärt bistånd som andel av biståndet behöver öka och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om näringslivets centrala roll i genomförandet av Agenda 2030 och betydelsen av en politik som främjar tillväxt för att målen i agendan ska uppnås och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sveriges bistånd i större utsträckning än i dag bör villkoras och tillkännager detta för regeringen.

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att driva på för att reformera och modernisera OECD-Dacs regelverk och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska vara tydligt och ställa höga krav på sina samarbetspartner i biståndet när det gäller resultatfokus och redovisning och att Sverige ska vara berett att ompröva sitt biståndsenagemang när kraven inte uppfylls, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det krävs en översyn och analys av kärnstödet till de multilaterala organisationerna för att kunna ta ställning till var biståndsmedlen gör mest nytta och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sidas arbete med garantier bör stärkas och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en resultatgaranti för biståndet och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en korruptionsgaranti och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en bred utvärdering av Sveriges insatser i Afghanistan och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökat klimatbistånd med syftet att sänka utsläppen globalt och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen beslutar att bemyndiga regeringen att under 2022 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom de tidsperioder som anges i tabell 2 i motionen.

Förslag till anslagsfördelning

Anslagsförslag 2022 för utgiftsområde 7 Internationellt bistånd

Tabell 1 Moderaternas förslag till anslag för 2022 uttryckt som differens gentemot regeringens förslag

Tusental kronor

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen
1:1 Biståndsverksamhet	49 985 150	-13 010 000
1:2 Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida)	1 652 317	±0
1:3 Nordiska Afrikainstitutet	17 308	±0
1:4 Folke Bernadotteakademin	213 367	±0
1:5 Riksrevisionen: Internationellt utvecklingssamarbete	50 000	±0
1:6 Utvärdering av internationellt bistånd	21 620	±0
Summa	51 939 762	-13 010 000

Politikens inriktning

Det svenska engagemanget i världen ska präglas av en sammanhållen linje som tar sin utgångspunkt i Sveriges intressen och värderingar. Mänskliga fri- och rättigheter, demokrati, rättsstat samt marknadsekonomi ska alltid vara vägledande i arbetet med att tillvarata Sveriges intressen.

Det är inte bistånd som driver utveckling. Marknadsekonomi, äganderätten och en fri handel utgör grunden för utveckling och för att skapa hållbart välstånd för människor. Enskilda människor som har idéer och som vågar sig på att förverkliga sina drömmar gör världen bättre. Vad gäller Sveriges traditionella biståndspolitik måste fokuset därför alltid vara att gå från bistånd till handel (from aid to trade). Målet för politiken måste vara att det traditionella biståndet en dag ska upphöra.

För att nå ett biståndsoberoende och gå från bistånd till handel krävs ett reformerat bistånd och en förmåga till nyfikenhet, nytänkande och innovation. Utöver den tydliga målsättningen om att gå från bistånd till handel föreslår Moderaterna en ny budgeteringsprincip för biståndet, ett mer fokuserat bistånd, att en större andel av biståndet bör fokuseras mot katastrofbistånd liksom tydligare kontroll och uppföljning av biståndet.

Att sammanhållet värna Sveriges intressen

Lika viktigt som det är att konstatera att det traditionella utvecklingsbiståndet ska präglas av en vision att en dag kunna upphöra, är det att konstatera att svensk biståndspolitik är en del av svensk utrikespolitik och därför måste ligga i linje med svenska intressen.

Från Moderaternas sida är det självklart att det svenska engagemanget i världen ska ses som en helhet. Vad gäller utvecklingsbistånd ska vi ge stöd till den typ av projekt som ligger i linje med svenska värderingar. Kontrollen måste vara mycket god – inga svenska skattemedel ska försvinna i korrupktion eller hamna i fickorna på odemokratiska ledare som inte respekterar rättsstatens principer, demokrati eller mänskliga rättigheter.

Sverige ska vara tydligt och ställa höga krav på sina samarbetspartners i biståndet när det gäller resultatfokus, korrupktionsbekämpning och redovisning. Sverige ska också vara berett att ompröva sitt biståndsenngagemang när kraven inte uppfylls.

Det är också viktigt att ställa storleken på biståndet mot de behov som finns i Sverige. Biståndsbudgeten har till följd av målet om att en procent av BNI ska läggas på bistånd tredubblats på 20 år. Sverige ska vara med och ta ansvar i en svår värld, men att som i dag lägga nästan dubbelt så mycket på internationellt bistånd som på Polismyndigheten är en felaktig prioritering. Sveriges statsbudget är inte oändlig och det är väsentligt att säkerställa att de insatser som finansieras genom svenskt bistånd leder till resultat. Därför prioriterar Moderaterna annorlunda i sin budget och sänker biståndsramen.

Det är vidare betydelsefullt att i större utsträckning villkora biståndet. Det är i dag ett omfattande problem att vissa länder inte tar emot egna medborgare som blivit utvisade från Sverige. Länder som genom sitt agerande bidrar till att skapa problem i Sverige bör inte motta svenskt bistånd.

Det finns regler om vad som får räknas som bistånd och inte, och dessa regler fastslås av biståndskommittén OECD-Dac. Enligt regelverket får vissa kostnader kopplade till flyktingmottagande klassas som bistånd. Det gäller bland annat kostnader för frivilligt återvändande av asylsökande. Sverige har tidigare använt medel ur biståndsbudgeten för frivilligt återvändande av flyktingar, men från och med höständeringsbudgeten för 2016 ingår inte längre dessa kostnader i den svenska biståndsramen.

Moderaterna anser att dessa kostnader bör ingå i biståndsramen och att Sverige bör driva på för förändrade regler så att fler kostnader som i dag inte kan klassas som bistånd kan göra det.

Utrikespolitikens många verktyg

Det är viktigt att konstatera att det traditionella biståndet endast är ett verktyg av många för att bekämpa fattigdom och förtryck. Sverige är och ska vara en stark röst i världen för mänskliga rättigheter, jämställdhet, demokrati och rättsstatens principer. Det finns många sätt, utöver det traditionella biståndet, för Sverige att försvara och främja våra värderingar och principer i utlandet.

Vi ser i dag hur andra stater, med intressen och värderingar som skiljer sig från våra, försöker stärka sitt globala inflytande. Dels skapas nya multilaterala samarbeten utanför de etablerade organisationerna, dels ökar auktoritära stater sitt engagemang i olika FN-organ.

Utvecklingen riskerar att få negativa konsekvenser för internationellt samarbete såväl som Sveriges förmåga att vara med och forma normer och standarder, vilket är avgörande för vårt lands välstånd.

Sverige har en lång historia av globalt engagemang, inte minst genom FN-systemet genom vilket mer än hälften av Sveriges biståndsbudget kanaliseras. I regeringens resultatskrivelse om utvecklings-samarbete och humanitärt bistånd genom multilaterala organisationer som lämnades till riksdagen våren 2020 konstaterades att FN-systemet består av över 200 organisationer och att Sverige är en av de större givarna till ett flertal organisationer.

Ett välfungerande utvecklings-samarbete och ett framgångsrikt svenskt engagemang i de multilaterala organisationerna förutsätter ett strategiskt och samlat förhållningssätt som tar sin utgångspunkt i våra politiska prioriteringar.

Sverige bör utifrån svenska prioriteringar och var biståndet gör mest nytta strategiskt fokusera det multilaterala biståndet och kärnstödet till ett minskat antal organisationer jämfört med idag. De multilaterala organisationer som Sverige ger stöd till ska vara organisationer där Sverige har god kontroll och inflytande. I egenskap av en stor givare till internationella organisationer måste Sverige kunna ställa krav för att värna våra intressen i en allt mer oförutsägbar värld.

Ett starkt svenskt engagemang i EU är en förutsättning för att nå genomslag i FN. Sverige bör verka för att EU:s förmåga att agera gemensamt, framförallt i frågor som rör mänskliga rättigheter och demokrati, stärks.

Vidare är Sveriges utlandsmyndigheter viktiga i arbetet för demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer. Att säkerställa att Sveriges ambassader i odemokratiska länder har tillräckliga resurser för att exempelvis bevaka rättegångar mot oppositionella är ett sätt för Sverige att markera mot odemokratiska regimer och verka för våra värderingar.

Långsiktighet, kontroll och fokusering

Svenskt bistånd ska leda till resultat. Moderaterna vill därför i högre grad fokusera biståndet till ett lägre antal organisationer, länder och tematiska områden. Sverige ska vara med och finansiera utvecklingsbistånd där vi kan bidra med ett tydligt mervärde.

Dagens modell med ett utbetalningsmål för biståndet har varit dålig och bidragit till att debatten i stort sett enbart fokuserat på den summa pengar som spenderas, snarare än

vilket resultat som uppnås. Moderaterna har därför föreslagit en ny budgeteringsprincip för biståndet, en fyraårig budgetram istället för dagens modell där en procent av BNI läggs på bistånd. Inriktningen och anslaget för biståndet bör föreslås till riksdagen i en biståndsproposition på samma sätt som infrastruktur- eller forskningspropositionen. Under nästa mandatperiod vill vi göra denna övergång från ett utbetalningsmål till en fyraårig budgetram för biståndet.

Utöver förändrad budgeteringsmodell ser Moderaterna ett behov av att förbättra uppföljningen och styrningen av biståndet. Diskrepansen mellan pengarna som betalas ut till olika biståndsprojekt och pengarna som läggs på granskning och uppföljning får inte vara för stor. Vi måste ha resurser att säkerställa att de medel vi lägger på bistånd leder till resultat. I takt med att Sveriges biståndsram historiskt har ökat har inte motsvarande ökning skett vad gäller summan vi lägger på kontroll och uppföljning. För att säkerställa att svenskt bistånd faktiskt leder till resultat och för att säkerställa att svenskt bistånd inte försvinner i korruption behöver medlen vi lägger på kontroll och uppföljning av bistånd öka. Sida och UD behöver också agera mycket mer snabbfotat och agera när uppgifter om korruption eller andra felaktigheter framkommer. Det ska inte råda några som helst tvivel om att de organisationer Sverige samarbetar med inom biståndet är effektiva och delar svenska värderingar. Framkommer nya uppgifter måste bistånd snabbt kunna frysas under tiden uppgifterna utreds. Sidas arbete behöver reformeras för att arbeta utifrån nya förutsättningar som en fyraårig budgetram medför och för att kunna arbeta mer med kontroll och uppföljning.

Svenskt utvecklingssamarbete kan inte göra allt, men där det verkar ska svenska skattebetalare se resultat. Moderaternas utgångspunkt är att utvecklingssamarbetet bör fokusera på det som är effektivt, det som Sverige varit historiskt bra på och det som ligger i svenska utrikespolitiska intressen. Tematiska områden som Moderaterna ser som särskilt viktiga för det traditionella utvecklingssamarbetet är global hälsa så som vaccinationer, klimat och miljö, jämställdhet så som flickors rätt till utbildning och SRHR samt institutionsbyggande. Att genom utvecklingssamarbete exempelvis bistå med kunskap kring att bygga upp fungerande lantmäteriverk för att stärka äganderätten och göra det tydligt vem som äger vilken mark, eller bistå med kunskap om hur vi byggt upp vår riksrevision för att granska oegentligheter i statsförvaltningen, är värdefullt och kan vara utvecklingssamarbete som leder till positiva resultat. Samtliga biståndssamarbeten ska vara transparenta och leda till resultat.

Klimatförändringarna är en av vår tids stora ödesfrågor och en fråga som vi måste lösa globalt. Tydliga tecken visar att klimatförändringarna är här. Allt fler extremväder, skyfall med översvämningar, torka och smältande polarisar får katastrofala konsekvenser. Moderaterna vill att biståndspolitikerna i högre utsträckning än i dag ska användas till insatser för att långsiktigt minska utsläppen av växthusgaser genom att minska beroendet av fossil energi. Många gånger har fattigare länder i Parisavtalet dessutom villkorat sina egna åtgärder med stöd från rikare länder. Därför vill Moderaterna se ett ökat fokus på effektivt klimatbistånd. Utöver satsningar på klimatbistånd inom det multilaterala biståndet vill vi även prioritera projekt som syftar till att minska klimatutsläppen i det bilaterala biståndet.

Det traditionella utvecklingsbiståndet måste ha som mål att en dag inte längre behövas. Men den andra delen av biståndet, det humanitära, kommer alltid att behövas och här ska Sverige vara med och bidra.

Moderaterna anser att det humanitära biståndet som andel av svenskt bistånd behöver öka. Humanitärt bistånd, eller katastrofbistånd som det även kallas, är

biståndets kärna. Det syftar till att hindra och lindra nöd och när de mest utsatta människorna. Trots det humanitära biståndets uppenbara värde är det humanitära biståndet som andel av svenskt bistånd mycket litet. I spåren av coronakrisen och klimatförändringarna blir det än mer tydligt att det humanitära biståndet som andel av biståndet behöver öka.

Ett sätt att få bukt med problemet med korruption och de kostnader som ökad kontroll innebär – särskilt viktigt i de mottagarländer som i dagsläget mottager merparten av svenskt bistånd – är att svenskt bistånd arbetar mer enligt ”mer för mer”-principen, resultatbaserat urval som belönar länder utifrån tidigare åtgärder inom till exempel fattigdomsbekämpning istället för löften om att leva upp till olika antikorrupsionsmekanismer. Detta skulle i sin tur ställa krav på att givare och mottagare är överens om tydligt specificerade och verifierbara resultatmål.

Biståndet kan vara ett viktigt verktyg som hävstång för andra, betydligt större kapitalflöden. För att skapa hållbar utveckling, arbeta för att nå målen i Agenda 2030 och ha som målsättning att det traditionella utvecklingsbiståndet en dag inte längre ska behövas måste biståndet användas smartare. Moderaterna vill därför utveckla förutsättningarna för biståndet att användas just som en hävstång för att skapa andra kapitalflöden och investeringar. Det handlar om att stärka Sidas arbete med garantiinstrumentet och tekniskt stöd, Swedfunds roll i biståndet men också att ge Exportkreditnämnden och Business Sweden en tydligare roll i utvecklingssamarbetet.

I det reformarbete som genomfördes av biståndspolitikerna under den tidigare alliansregeringen 2006–2014 lanserades en transparensgaranti för att säkerställa medborgares såväl som mediernas möjlighet att i en högre utsträckning följa var resurserna i biståndsbudgeten går. Hemsidan openaid.se lanserades syftandes till att förbättra transparensen.

Moderaterna vill nu ta dessa reformer ett steg vidare genom att införa en resultatgaranti och en korruptionsgaranti. Ifall trenderna inte går i rätt riktning vad gäller utveckling av resultat och korruption är det skäl för Sverige att överge. Medborgarna ska inte bara kunna följa vart pengarna går. Man ska också ges möjlighet att följa vad som genomförs med de skattemedel som avsätts till biståndspolitikerna och vilket resultat det leder till. Det kan exempelvis handla om kvantitativa mått såsom hur många barn som vaccinerats genom stöd från svenska skattebetalare, men även frågor såsom hur stor andel av medlen som avsätts för administration och vidareförmedling. En resultatgaranti skulle således också utveckla den biståndspolitiska debatten genom att höja kunskapsnivån bland allmänheten kring vart biståndet går och dess resultat.

Bred utvärdering av Sveriges insatser i Afghanistan

Afghanistan har under flera år varit det största mottagarlandet av svenskt bistånd. Omkring 14 miljarder kronor har de senaste 20 åren gått till insatser i Afghanistan ämnade att bygga upp civilsamhället och stärka arbetet för demokrati. Efter att talibanerna tog över makten sommaren 2021 har många framsteg som gjorts gått förlorade. Nu visar studier att resultaten av utvecklingssamarbetet varit svaga. Afghanistan-experten Adam Pain har analyserat Sveriges insatser och sammanställt en rapport för statliga Expertgruppen för biståndsanalys (EBA). I den konstaterar han: ”Finansieringssätten har ofta gått utanför budget och utan att gå via landets regering, och finansieringsnivåerna – inte minst de militära utgifterna – har bidragit till att skapa en stat som är mer beroende av externa intäkter än av inhemska.” Han hävdar att de ekonomiska flödena har haft stora negativa konsekvenser för möjligheterna att göra Afghanistan stabilt. Ett

genomgående tema är att det funnits för lite förståelse för hur Afghanistan faktiskt fungerar.

Det har även framkommit uppgifter om att företrädare för afghanska organisationer avkrävts mutor för att få bistånd beviljat. Företrädare för civila organisationer hävdar att korruptionen finns högt upp inom organisationerna som delar ut bistånd.

Nu står landet inför en hård tid med en befolkning som närmar sig universell fattigdom. Enligt FN är hälften av landet redan nu i behov av humanitärt stöd och står inför en humanitär katastrof. I det värsta scenariot kan andelen fattiga öka med 25 procentenheter på mindre än ett års tid – från 72 till 97 procent. Behovet av ett snabbfotat humanitärt stöd är stort.

Ska morgondagens internationella bistånd leda till verkliga resultat måste vi lära av gårdagens misstag. Moderaterna anser att det behövs en bred utvärdering av de svenska insatserna i Afghanistan. En utvärdering bör tydliggöra hur mycket biståndspengarna bidragit till långsiktiga effekter och om inte bör det framgå varför.

1:1 Biståndsverksamhet

Moderaterna vill se en total och genomgripande översyn av biståndet, vilket bäst låter sig göras i regeringsställning. Vi vill se en ökad samordning med andra likasinnade länder, exempelvis nordiska länder, gällande krav på tydliga reformer för FN-organ, ökat fokus på låginkomstländer och Sveriges närområde.

Trots att regeringen väljer att skuldsätta svenska skattebetalare utan att lösa de stora problem som Sverige har med kriminalitet och alldeles för få som kan försörja sig själva väljer man att behålla utbetalningsmålet om en procent av BNI i bistånd. Trots att kontroll och uppföljning av vad pengarna går till är bristfälliga. Det är ett oansvarigt sätt att handskas med skattebetalarnas pengar. Moderaterna menar att resurserna inom biståndet ska prioriteras till områden där Sverige har ett tydligt mervärde, där lösningarna per definition är globala och där vi vet att just svenskt bistånd kan göra skillnad. Vi vill att biståndet ska fokusera tydligare på humanitärt bistånd, hälsa, klimat, infrastruktur, hälsa och utbildning för jämställdhet och institutionsbyggande.

Under nästa mandatperiod vill vi övergå från ett utbetalningsmål till en fyraårig budgetram för biståndet. Redan i årets budget vill vi dock ta ett första steg för att använda skattebetalarnas resurser på allra bästa sätt. Moderaterna föreslår därför att den uppräknings av biståndet som görs från 2021 års nivå fryses, vilket motsvarar en minskning med 5,1 miljarder kronor, och därutöver vill vi minska anslaget ytterligare med 7,9 miljarder kronor. Sammantaget frigör detta resurser som kan användas för att få fler i arbete, mer trygghet och en starkare välfärd. Även efter Moderaternas reformer kommer Sverige vara en av världens största givare av bistånd.

Moderaterna vill att biståndspolitiken i högre utsträckning ska bidra till att minska utsläppen av växthusgaser och vill därför öka klimatbiståndet. Alla länder måste bidra till att minska utsläppen av växthusgaser om vi ska klara klimatutmaningen. På samma gång måste fattigare länder och människor tillåtas göra samma välståndsresa som vi har gjort i Sverige. Ekonomisk utveckling måste därför gå hand i hand med minskade utsläpp.

Sverige lägger en relativt liten andel av biståndet på åtgärder för att minska utsläppen. Andelen av Sidas totalt utbetalade medel utifrån policymarkören för miljö år 2020 var 13 procent eller 3,4 miljarder kronor. Det är för lite för att få bukt med en av mänsklighetens största utmaningar. Vi vill därför omfördela medel från det befintliga biståndet

för att möjliggöra att mer pengar öronmärks till klimatbistånd. Syftet är att minska beroendet av fossil energi i utvecklingsländer för att minska utsläppen av växthusgaser. Från och med 2022 avser därför Moderaterna att omfördela 2 miljarder kronor per år 2022–2024 inom anslag 1:1 till klimatbistånd.

I förhållande till regeringens förslag minskar Moderaterna anslaget 1:1 med 13 010 miljoner kronor år 2022, 14 640 miljoner kronor år 2023 och 16 570 miljoner kronor år 2024 för att prioritera andra reformer.

Moderaterna föreslår att Sida och Utrikesdepartementet får i uppdrag att analysera hur en organisering av biståndet med en fyraårig budgettram kan göras på bästa sätt, utifrån en översyn av biståndets resultat och med ett fokus på angivna prioriteringar.

Tabell 2 Beställningsbemyndiganden inom utgiftsområde 7 Internationellt bistånd

Tusentals kronor

Anslag	Regeringens förslag		Motionärernas avvikelse från regeringen (M)	Motionärerna s förslag (M)	Motionärernas förslag (M)
	belopp	tidsperiod			
1:1 Bistånds- verksamhet	115 000 00 0	2023–2034	–15 000 000	100 000 000	2023–2034
Summa beställnings- bemyndiganden	115 000 00 0		–15 000 000	100 000 000	

Hans Wallmark (M)

Hans Rothenberg (M)

Margareta Cederfelt (M)

Helena Storckenfeldt (M)